

УДК 657

Ступницький Євген Романович
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Національного наукового центру
«Інститут аграрної економіки»
ORCID: 0009-0005-8560-8473

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-83>

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ МАЙБУТНІХ ВИПЛАТ І ПЛАТЕЖІВ: КЛАСИФІКАЦІЙНИЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

Анотація. Вступ. Гармонізація національної системи бухгалтерського обліку із міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) є одним із ключових напрямів розвитку облікової науки та практики в умовах євроінтеграційних процесів. Особливої актуальності набувають питання обліку забезпечень майбутніх виплат і платежів, оскільки вони поєднують високий рівень професійного судження, невизначеність оцінки та суттєвий вплив на показники фінансового стану підприємства.

Мета. Метою дослідження є проведення порівняльного аналізу положень національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і звітності щодо забезпечень майбутніх виплат і платежів як складової джерел утворення активів господарюючих суб'єктів.

Матеріали і методи. Інформаційною базою дослідження стали положення МСБО 1, МСБО 37, МСБО 19, МСФЗ 16, Концептуальної основи фінансової звітності, НП(С)БО 11, НП(С)БО 26, Плану рахунків бухгалтерського обліку та наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених. У процесі дослідження застосовано методи порівняльного аналізу, систематизації, класифікації, логічного узагальнення, аналізу та синтезу.

Результати. У статті обґрунтовано, що класифікаційний поділ забезпечень на поточні та довгострокові є невід'ємною складовою їх оцінки та подання у фінансовій звітності відповідно до концептуальних засад МСФЗ. Встановлено, що МСФЗ формують комплексний підхід до обліку забезпечень, який базується на принципах достовірності, правдивого подання та зіставності інформації. Проведене порівняння вимог МСФЗ та НП(С)БО за сімома концептуально значущими параметрами показало, що національні стандарти загалом відповідають міжнародним підходам на рівні базових визначень і критеріїв визнання, проте характеризуються нижчим рівнем методологічної деталізації. Найбільш суттєві розбіжності виявлено у питаннях дисконтування довгострокових забезпечень, відображення конструктивних зобов'язань, організації обліково-аналітичного забезпечення та розкриття інформації у примітках до фінансової звітності. Доведено, що чинна система бухгалтерських рахунків не забезпечує повною мірою узгодження між синтетичним обліком забезпечень та вимогами фінансової звітності, що створює ризики втрати аналітичності та прозорості облікової інформації.

Перспективи. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методичних рекомендацій щодо обліку забезпечень для окремих галузей економіки, удосконалення механізмів дисконтування довгострокових зобов'язань та гармонізацію національної системи бухгалтерського обліку із сучасними вимогами МСФЗ і Таксономії UA XBRL МСФЗ.

Ключові слова: забезпечення, майбутні виплати і платежі, бухгалтерський облік, фінансова звітність, МСФЗ, НП(С)БО, гармонізація стандартів, дисконтування, зобов'язання, розкриття інформації.

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Постановка проблеми. В умовах євроінтеграції України і поширення обов'язковості застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі — МСФЗ) для суспільно значущих та великих підприємств, особливої актуальності набуває проблема узгодженості з ними національної облікової регуляторної інфраструктури. Одним із найбільш складних об'єктів обліку, де ця проблема виявляється системно, є забезпечення майбутніх виплат і платежів. Незважаючи на формальну гармонізацію Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі — НП(С)БО) до МСФЗ та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі — МСБО), на рівні методичного та обліково-аналітичного забезпечення зберігаються суттєві розбіжності. Серед них структурна невідповідність Плану рахунків, у якому рахунок 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» представлений без поділу за строком очікуваного погашення зобов'язань, відсутність чіткої методики визначення ставки дисконтування тощо. Як результат, підприємства стикаються з дефіцитом облікової інформації при підготовці фінансової звітності, ускладнюються аудиторські процедури. Вирішення зазначених проблем потребує комплексного підходу від уточнення положень Інструкції про застосування Плану рахунків до розробки галузевих методичних рекомендацій з обліку забезпечень в умовах застосування норм МСФЗ, що й визначає актуальність та практичну значущість дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика гармонізації та трансформації національної системи обліку і звітності до вимог МСФЗ перебуває у фокусі досліджень низки вчених. Зокрема, Жук В. розкрив теоретичне і практичне обґрунтування переваг конвергенційних підходів у стратегії впровадження МСФЗ в національну систему обліку України [1]. Голов С. визначив, як саме елементи та підходи МСФЗ адаптувалися, впливали або поступово інтегрувалися у вітчизняну практику складання фінансової звітності [2]. Маренич Т. узагальнила перешкоди на шляху запровадження МСФЗ суб'єктами господарювання в Україні, як однієї з важливих передумов для відновлення економічного потенціалу країни [3]. Кузіна Р. визначила методологічні засади обліково-аналітичного забезпечення корпоративної звітності за МСФЗ [4]. Т. Шепель систематизувала проблеми впровадження МСФЗ в українську облікову практику [5]. Рожелюк В. визначила основні напрями та принципи, види, класифікаційні ознаки стандартизації та гармонізації облікових процесів діяльності вітчизняних підприємств [6]. Акімова Н., Наумова Т., Азадєн А., Козуб В., Козуб С. вдосконалили теоретичні та методичні підходи до дослідження бухгалтерського моделювання для організації ефективного облікового процесу, що дозволяє підвищити якість результатної інформації та створити прийнятні умови переходу до використання МСФЗ [7]. Ловінська Л. обґрунтувала необхідність проведення заходів, спрямованих на усунення перешкод імплементації МСФЗ та забезпечення розвитку на їх основі обліку як функції управління державними підприємствами України [8]. Костякова А. визначила концептуальні розбіжності між НП(С)БО та МСФЗ, зокрема в підходах до оцінки, визнання та розкриття інформації [9].

В свою чергу Жук В., Василюшин С., Нежид Ю. [10]; Воськало Н., Карий О., Воськало В. [11], Лоханова Н. [12], Серпенінова Ю., Гриценко Л., Олексіч Ж., Панченко А., Товстуха К. [13] визначили інституціональні детермінанти формування професійного судження бухгалтера під час оцінки резервів і забезпечень; особливості обліку та відображення у звітності інформації про забезпечення відповідно до національних та міжнародних стандартів; проблеми обліку забезпечень в системі управління економічною стійкістю підприємств, зокрема проблеми забезпечень майбутніх витрат і платежів.

Разом з тим залишаються не вирішеними проблемні питання в частині класифікаційних та методологічних розбіжностей НП(С)БО та МСФЗ/МСБО щодо забезпечень майбутніх виплат і платежів.

Метою статті є проведення порівняльного аналізу положень національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і звітності щодо забезпечень майбутніх виплат і платежів як складової джерел утворення активів господарюючих суб'єктів.

Матеріали і методи. Інформаційною базою дослідження стали міжнародні та національні нормативно-правові акти у сфері бухгалтерського обліку і фінансової звітності, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем обліку забезпечень майбутніх виплат і платежів.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, використано методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції, метод порівняльного аналізу, класифікації. Логічний та абстрактно-теоретичний методи використано для формування висновків щодо рівня гармонізації НП(С)БО та МСФЗ і обґрунтування напрямів удосконалення національної облікової практики.

Виклад основного матеріалу. Основою нормативної бази щодо подання зобов'язань у фінансовій звітності є МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [14]. Зокрема п. 60 МСБО 1 прямо вимагає, щоб суб'єкт господарювання подавав окремо поточні та непоточні активи й зобов'язання як окремі класифікації у Звіті про фінансовий стан, окрім випадків, коли подання в порядку ліквідності забезпечує надійнішу та більш доречну інформацію; п. 69 МСБО 1 містить вичерпні критерії визнання зобов'язання поточним: очікується погашення в межах нормального операційного циклу; підлягає погашенню впродовж 12 місяців

після звітної дати; суб'єкт не має безумовного права відстрочити погашення щонайменше на 12 місяців. В той же час пп. 70–76 МСБО 1 деталізують застосування цих критеріїв, у тому числі до забезпечень. Так, наприклад, у п. 70 окремо зазначено, що деякі поточні зобов'язання, такі як забезпечення, формують частину оборотного капіталу, тоді як забезпечення з очікуваним строком погашення понад 12 місяців класифікуються як непоточні. Отже, МСБО 1 прямо вказує на необхідність їх класифікаційного поділу за строком очікуваного погашення [14].

МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» визначає забезпечення як зобов'язання з невизначеним строком або сумою, при цьому пп. 45–47 вимагають дисконтування забезпечень, якщо вплив часової вартості грошей є суттєвим [15]. Сама вимога дисконтування імпліцитно передбачає розрізнення короткострокових і довгострокових забезпечень: дисконтуються переважно ті, погашення яких очікується через рік і більше та/або ефект впливу часу є суттєвий для фінансової звітності. Таким чином, МСБО 37 закладає методологічну передумову: забезпечення оцінюються з урахуванням горизонту виплат, а отже інформація про цей горизонт є інтегральною частиною оцінки і має бути відображена в самому балансі через класифікаційний поділ.

Концептуальна основа фінансової звітності формулює фундаментальні якісні характеристики — доречність і правдиве подання, та підсилювальні, з-поміж яких особливо релевантна зіставність і зрозумілість [16]. Поділ забезпечень на поточну й довгострокову частини забезпечує:

1. Доречність: користувачі (інвестори, кредитори) приймають рішення на основі оцінки ліквідності та платоспроможності. Агрегована сума забезпечень без поділу за строками спотворює оцінку короткострокового відтоку грошових коштів.

2. Правдиве подання: економічна сутність довгострокових забезпечень (виплати персоналу при виході на пенсію, рекультивация, гарантійні зобов'язання понад рік) суттєво відрізняється від короткострокових (премії, невикористані відпустки поточного року). Об'єднання їх в одній статті порушує принцип повноти подання.

3. Зіставність: поділ забезпечує сумісність з підходом до решти зобов'язань (кредити, кредиторська заборгованість, які класифікуються за строком), і з практикою інших суб'єктів, що звітують за МСФЗ.

Дисконтування довгострокових забезпечень за МСБО 37 (пп. 45–47) [15] і МСБО 19 «Виплати працівникам» (для зобов'язань з визначеними виплатами) [17] призводить до того, що поточна (теперішня) вартість довгострокового забезпечення відрізняється від його номінальної суми. Проте, без поділу на коротко- та довгострокову частину:

- неможливо коректно інтерпретувати фінансові витрати від розкручування дисконту, які відображаються у звіті про сукупний дохід;
- спотворюються коефіцієнти аналізу ліквідності, оскільки чисельник і знаменник стають непорівнянними з аналогічними показниками інших підприємств.

МСБО 19 «Виплати працівникам» [17] для довгострокових зобов'язань з виплат працівникам (пенсійні плани з визначеними виплатами, інші довгострокові виплати) передбачає актуарну оцінку та дисконтування, що логічно вимагає відокремленого подання від поточних виплат (премій, бонусів, нарахованих відпусток, які регулюються пп. 11–25 МСБО 19). Аналогічно, МСФЗ 16 «Оренда» [18] прямо вимагає поділу орендних зобов'язань на поточні та непоточні — це підкреслює системну послідовність МСФЗ у питанні класифікаційного поділу.

З огляду на вищенаведене поділ забезпечень майбутніх виплат і платежів на поточну та довгострокову частини у складі зобов'язань балансу є не лише формальною вимогою, а й змістовною необхідністю, що впливає з самої логіки МСФЗ як системи стандартів, орієнтованої на надання користувачам корисної для прийняття економічних рішень інформації.

За результатами дослідження нами було проведено аналіз відповідності (гармонізації) вимог МСФЗ і НП(С)БО в частині обліку забезпечень і розкриття інформації у звітності за сімома концептуально значущими параметрами (табл. 1).

МСБО 37 оперує концепцією конструктивного зобов'язання (*constructive obligation*), яке виникає внаслідок усталеної практики, опублікованих політик або достатньо конкретного заявленого наміру [15]. НП(С)БО 11 [19] такої категорії прямо не містить, хоча на практиці, як показали наші дослідження, українські підприємства все ж таки враховували конструктивні зобов'язання. Це створює інтерпретаційну прогалину: визнання конструктивного зобов'язання залишається на розсуд менеджменту підприємства без чіткої методичної підтримки. МСБО 37 (пп. 45–47) встановлює, що дисконтування обов'язкове, якщо вплив часової вартості грошей суттєвий; ставка дисконту — до сплати податків, відображає поточну ринкову оцінку грошей у часі та ризики, специфічні для зобов'язання; збільшення забезпечення внаслідок плину часу визнається фінансовою витратою.

В свою чергу, НП(С)БО 11 [19] передбачає визначення теперішньої вартості довгострокового зобов'язання, однак не містить методики обчислення ставки дисконту. В даному документі вказано лише на необхідність

Таблиця 1

Порівняння вимог МСФЗ та НП(С)БО щодо забезпечень

Параметр	Вимоги МСФЗ/МСБО	Вимоги НП(С)БО	Характер розбіжності
1. Визначення «забезпечення»	п. 10 МСБО 37: зобов'язання з невизначеним строком або сумою	п. 4 НП(С)БО 11: зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу	Близьке за змістом, в цілому відповідає
2. Критерії визнання	п. 14 МСБО 37: (а) існуюче зобов'язання внаслідок минулої події; (б) ймовірне вибуття економічних вигод; (в) можливість достовірної оцінки	п. 14 НП(С)БО 11: подібні критерії, але без явного формулювання «ймовірності» вибуття та з менш чіткою прив'язкою до минулої події	Часткова відповідність (рівень деталізації в НП(С)БО нижчий)
3. Класифікаційний поділ у балансі	пп. 60, 69 МСБО 1: обов'язковий поділ на поточні/непоточні	НП(С)БО 1: у формі Балансу забезпечення показуються в розд. II (довгострокові) та розд. III (поточні)	Відповідає у звітності, але не підкріплене Планом рахунків
4. Окремість від власного капіталу	Концептуальна основа пп. 4.26, 4.63: чітке розмежування зобов'язань і капіталу	План рахунків: рахунок 47 у класі 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань»	Не відповідає
5. Дисконтування	пп. 45–47 МСБО 37: обов'язкове дисконтування, якщо вплив суттєвий; ставка — до оподаткування	пп. 9, 19 НП(С)БО 11: передбачає теперішню вартість, але методика визначення ставки не регламентована	Часткова відповідність концептуально присутня, методологічно нерозкрита
6. Перегляд оцінки на кожну звітну дату	пп. 59 МСБО 37: обов'язковий перегляд; за відсутності ймовірності вибуття — сторнування	п. 18 НП(С)БО 11: перегляд передбачено, але порядок коригування менш деталізований	Часткова відповідність
7. Розкриття у примітках	пп. 84–92 МСБО 37: для кожного класу — рух залишків, опис природи, очікуваний строк, невизначеності	п. 19 НП(С)БО 11: вимоги до розкриття істотно вужчі; форма Приміток (ф. 5) має обмежені поля	Не відповідає за обсягом

Джерело: розроблено на основі [14–21]

застосування «ставки дисконту», без конкретизації джерела (ринкова, кредитна, безризикова), не визначено порядку обліку розкриття дисконту: не передбачено, на якому рахунку, з якою періодичністю, як він співвідноситься з фінансовими витратами.

Як показали дослідження, на багатьох українських підприємствах довгострокові забезпечення обліковуються за номінальною, а не дисконтованою вартістю, що викривлює як суму зобов'язання, так і фінансовий результат.

МСБО 19 розрізняє чотири категорії виплат працівникам: короткострокові, виплати після закінчення трудової діяльності (з поділом на плани з визначеним внеском і визначеними виплатами); інші довгострокові; виплати при звільненні [17]. Для планів з визначеними виплатами МСБО 19 вимагає актуарної оцінки із застосуванням методу прогнозованої умовної одиниці, визнання актуарних прибутків/збитків в іншому сукупному доході, обчислення вартості поточних послуг, відсотків на чисте зобов'язання тощо. Водночас, НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» містить значно спрощений підхід: актуарна методологія описана на загальному рівні, без деталізації обчислення відсотків на зобов'язання; актуарні прибутки/збитки трактуються в дохід/витрати періоду без розмежування з іншим сукупним доходом; відсутні детальні вимоги до розкриття актуарних припущень (ставка дисконту, очікуване підвищення заробітної плати, демографічні припущення) [20].

Разом з тим, одним із найбільш виразних маркерів невідповідності МСФЗ та НП(С)БО є глибина розкриття у примітках до фінансової звітності. МСБО 37 (пп. 84–92) вимагає для кожного класу забезпечень узгодження залишків (початкове сальдо, нараховано, використано, сторновано, ефект дисконту, кінцеве сальдо); опис природи зобов'язання і очікуваного часу його погашення; зазначення невизначеностей щодо суми/часу; очікувані відшкодування від третіх сторін [15]. З іншого боку, НП(С)БО 11 обмежується більш стислим переліком, без обов'язкового подання таблиці руху залишків [19]. Таким чином, можна зазначити, що НП(С)БО рухаються в напрямі гармонізації з МСФЗ, але зберігають системні розбіжності, особливо в частині обліково-аналітичного забезпечення, методики дисконтування та глибини розкриття інформації у Примітках до фінансової звітності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, сукупний аналіз положень МСФЗ, МСБО а також Концептуальної основи фінансової звітності засвідчує, що класифікаційний поділ забезпечень майбутніх виплат і платежів на поточну та довгострокову частини є інтегральним елементом їх

оцінки. Він забезпечує доречність, правдиве подання і зіставність фінансової інформації та є передумовою коректної інтерпретації показників фінансової звітності суб'єкта господарювання.

Водночас, порівняння МСФЗ і НП(С)БО за низкою концептуально значущих параметрів показує, що на рівні базових категорій національні стандарти концептуально наближені до міжнародних, проте на рівні методики та обліково-аналітичного забезпечення, — зберігаються системні розбіжності, які потребують подальшого врегулювання і гармонізації. Найбільш помітними є розбіжності у сфері дисконтування довгострокових зобов'язань і деталізації приміток до фінансової звітності, що впливає на рівень прозорості, аналітичності та інформативності звітних даних для користувачів. Групування забезпечень виключно за призначенням, без поділу за строком очікуваного погашення в чинній системі рахунків бухгалтерського обліку створює структурний розрив між синтетичним обліком, з одного боку, та формою Балансу і Таксономією UA XBRL МСФЗ з іншого. Це унеможливило коректне формування статей фінансової звітності з достатнім рівнем деталізації та прозорості.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка галузевих методичних рекомендацій з обліку забезпечень (для аграрного сектору, енергетики, промисловості), формалізація методики визначення ставки дисконту в умовах обмеженого розвитку національного ринку капіталу.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Жук В. М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 10. С. 16–22. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/do-problem-strategii-zaprovadzhennya-msfz-v-ukraini.html> (дата звернення: 17.04.2026).
2. Голов С. Ф. Присмак МСФЗ вітчизняної звітності. *Вісник МСФЗ*. 2013. № 8/13. ТОВ «ЛІГА ЗАКОН».
3. Маренич Т. Г. МСФЗ в Україні: проблеми практичного запровадження. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 1. С. 70–83. DOI: 10.31359/2312-3427-2021-1-70
4. Кузіна Р. В. Обліково-аналітичне забезпечення корпоративної звітності за МСФЗ. Облік і оподаткування: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / за ред. Р. В. Кузіної. Харків : «Діса плюс», 2019. С. 32–60.
5. Шепель Т. П. Розвиток бухгалтерського обліку в Україні на основі впровадження МСФЗ: проблеми і перспективи. *Облік і фінанси*. 2021. № 1 (91). С. 36–43. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1\(91\)-36-43](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1(91)-36-43)
6. Рожелюк В. М. Стандартизація та гармонізація обліку в контексті міжнародних та національних стандартів. *Інноваційна економіка*. 2011. № 4 (23). С. 118–122. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/14523> (дата звернення: 17.04.2026).
7. Акімова Н., Наумова Т., Азадєн А., Козуб В., Козуб С. МОДЕЛІ Формування обліково-аналітичної системи фінансової та управлінської звітності на основі інформаційної платформи МСФЗ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 6 (47). С. 198–217. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.47.2022.3867>
8. Ловінська Л. Міжнародні стандарти в обліку державних підприємств України. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 75–92. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2020.06.075>
9. Костякова А. Звітність без кордонів: українські реалії в контексті МСФЗ. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 74. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-108>
10. Жук В. М., Василюшин С. І., Нежид Ю. С. Інституціональні детермінанти формування професійного судження бухгалтера під час оцінки резервів і забезпечень: управлінський вимір. *Причорноморські економічні студії*. 2026. № 98. С. 88–94. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.98-12>
11. Воськало Н. М., Карий О. І., Воськало В. І. Особливості обліку та відображення у звітності інформації про забезпечення відповідно до національних та міжнародних стандартів, а також Податкового кодексу України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Менеджмент і підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2017. № 862. С. 55–60. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/41601> (дата звернення: 17.04.2026).
12. Лоханова Н. О. Проблеми обліку забезпечень в системі управління економічною стійкістю підприємств. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 2(6). С. 77–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_2%286%29__19 (дата звернення: 17.04.2026).

13. Серпенінова Ю. С., Гриценко Л. Л., Олексіч Ж. А., Панченко А. В., Товстуха К. М. Проблемні аспекти облікового відображення забезпечень майбутніх витрат і платежів. *Вісник СумД У. Серія «Економіка»*. 2021. № 4. С. 44–53. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.4-6>
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 30.04.2026).
15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (дата звернення: 30.04.2026).
16. Концептуальна основа фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text (дата звернення: 01.05.2026).
17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text (дата звернення: 30.04.2026).
18. Міжнародний стандарт фінансової звітності 16 «Оренда». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16-ukr_AH-compressed-1.pdf (дата звернення: 30.04.2026).
19. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 р., зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення: 30.04.2026).
20. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України № 601 від 28.10.2003 р., зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text> (дата звернення: 01.05.2026).
21. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р., зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text> (дата звернення: 01.05.2026).

References

1. Zhuk, V.M. (2010). Do problem stratehii zaprovadzhennia MSFZ v Ukraini [On the problems of the strategy for IFRS implementation in Ukraine]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, 10, 16–22. Retrieved from <https://magazine.faaf.org.ua/do-problem-strategii-zaprovadzhennya-msfz-v-ukraini.html> [in Ukrainian].
2. Holov, S.F. (2013). Prysmak MSFZ vitchyznianoї zvitnosti [The flavour of IFRS in domestic reporting]. *Visnyk MSFZ*, 8/13. TOV “LIHA ZAKON” [in Ukrainian].
3. Marenych, T.H. (2021). MSFZ v Ukraini: problemy praktychnoho zaprovadzhennia [IFRS in Ukraine: Problems of Practical Implementation]. *Visnyk KhNAU im. V.V. Dokuchaieva. Seriiia “Ekonomichni nauky”*, 1, 70–83. <https://doi.org/10.31359/2312-3427-2021-1-70> [in Ukrainian].
4. Kuzina, R.V. (2019). Oblikovo-analitychne zabezpechennia korporatyvnoi zvitnosti za MSFZ [Accounting and analytical support of corporate reporting under IFRS]. In R.V. Kuzina (Ed.), *Oblik i opodatkuвання: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku* (pp. 32–60). Kharkiv: Disa Plus [in Ukrainian].
5. Shepel, T.P. (2021). Rozvytok bukhhalterskoho obliku v Ukraini na osnovi vprovadzhennia MSFZ: problemy i perspektyvy [Development of accounting in Ukraine based on IFRS implementation: Problems and prospects]. *Oblik i finansy*, 1(91), 36–43. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1\(91\)-36-43](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-1(91)-36-43) [in Ukrainian].
6. Rozheliuk, V.M. (2011). Standartyzatsiia ta harmonizatsiia obliku v konteksti mizhnarodnykh ta natsionalnykh standartiv [Standardization and harmonization of accounting in the context of international and national standards]. *Innovatsiina ekonomika*, 4(23), 118–122. Retrieved from <http://dSPACE.tneu.edu.ua/handle/316497/14523> [in Ukrainian].
7. Akimova, N., Naumova, T., Azaden, A., Kozub, V., & Kozub, S. (2022). Modeli formuvannia oblikovo-analitychnoi systemy finansovoi ta upravlinskoї zvitnosti na osnovi informatsiinoї platformy MSFZ [Models of formation of accounting and analytical system of financial and management reporting based on the IFRS information platform]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(47), 198–217. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3867> [in Ukrainian].
8. Lovinska, L. (2020). Mizhnarodni standarty v obliku derzhavnykh pidpriemstv Ukrainy [International standards in accounting of state-owned enterprises of Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, 6, 75–92. <https://doi.org/10.33763/finukr2020.06.075> [in Ukrainian].
9. Kostiakova, A. (2025). Zvitnist bez kordoniv: ukraïnski realii v konteksti MSFZ [Reporting without borders: Ukrainian realities in the context of IFRS]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 74. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-108> [in Ukrainian].
10. Zhuk, V.M., Vasylishyn, S.I., & Nezhyd, Yu.S. (2026). Instytutsionalni determinanty formuvannia profesiinoho sudzhennia bukhhaltera pid chas otsinky rezerviv i zabezpechen: upravlinskyi vymir [Institutional determinants of the formation of professional judgment by accountants when evaluating reserves and provisions: The management dimension]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, 98, 88–94. <https://doi.org/10.32782/bses.98-12> [in Ukrainian].
11. Voskalo, N.M., Karyi, O.I., & Voskalo, V.I. (2017). Osoblyvosti obliku ta vidobrazhennia u zvitnosti informatsii pro zabezpechennia vidpovidno do natsionalnykh ta mizhnarodnykh standartiv, a takozh Podatkovoho kodeksu Ukrainy [Features of accounting and reporting of provisions according to national and international standards and the Tax Code of

Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Serii: *Menedzhment i pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku*, 862, 55–60. Retrieved from <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/41601> [in Ukrainian].

12. Lokhanova, N. O. (2014). Problemy obliku zabezpechen v systemi upravlinnia ekonomichnoiu stiikestiu pidpriemstv [Problems of accounting for provisions in the system of management of economic sustainability of enterprises]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, 19(2/6), 77–81. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_2%286%29__19 [in Ukrainian].

13. Serpeninova, Yu. S., Hrytsenko, L. L., Oleksich, Zh. A., Panchenko, A. V., & Tovstukha, K. M. (2021). Problemni aspekty oblikovoho vidobrazhennia zabezpechen maibutnikh vytrat i platezhiv [Problematic aspects of accounting for provisions for future expenses and payments]. *Visnyk SumD U. Serii "Ekonomika"*, 4, 44–53. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021.4-6> [in Ukrainian].

14. International Accounting Standard 1 «Presentation of Financial Statements» (n.d.). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text

15. International Accounting Standard 37 «Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets» (n.d.). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text

16. Conceptual Framework for Financial Reporting (n.d.). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text

17. International Accounting Standard 19 «Employee Benefits» (n.d.). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011#Text

18. International Financial Reporting Standard 16 «Leases» (n.d.). Retrieved from https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS16-ukr_AH-compressed-1.pdf

19. Ministry of Finance of Ukraine. (2000). Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 11 «Zoboviazannia» [On approval of National Accounting Standard 11 “Liabilities”], Order No. 20 dated 31 January 2000. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>

20. Ministry of Finance of Ukraine. (2003). Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 26 “Vyplaty pratsivnykam” [On approval of National Accounting Standard 26 “Employee Benefits”], Order No. 601 dated 28 October 2003. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>

21. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). Pro zatverdzhennia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku ta Instruktii pro yoho zastosuvannia [On approval of the Chart of Accounts and Instruction for its application], Order No. 291 dated 30 November 1999. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>

Дата першого надходження статті до видання: 02.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.05.2026

Дата публікації: 31.05.2026

Stupnytskyi Yevhen
PhD Student of the
National Scientific Centre
“Institute of Agrarian Economics”

HARMONISATION OF NATIONAL AND INTERNATIONAL ACCOUNTING AND REPORTING STANDARDS FOR PROVISIONS FOR FUTURE PAYMENTS AND LIABILITIES: CLASSIFICATION AND METHODOLOGICAL ASPECTS

Summary. *Introduction.* Harmonization of the national accounting system with International Financial Reporting Standards (IFRS) is one of the key directions in the development of accounting theory and practice under the conditions of European integration. Issues related to the accounting of provisions for future payments and charges are of particular importance, as they involve a high degree of professional judgment, measurement uncertainty, and a significant impact on an entity's financial position.

Purpose. The purpose of the study is to conduct a comparative analysis of national and international accounting and financial reporting standards concerning provisions for future payments and charges as a component of the sources of asset formation of business entities.

Materials and Methods. The research is based on the provisions of IAS 1, IAS 37, IAS 19, IFRS 16, the Conceptual Framework for Financial Reporting, National Accounting Standard (NAS) 11, NAS 26, the Chart of Accounts for Accounting, and scientific works of domestic and foreign scholars. The study employs methods of comparative analysis, systematization, classification, logical generalization, analysis, and synthesis.

Results. The article substantiates that the classification of provisions into current and non-current categories constitutes an integral element of their measurement and presentation in financial statements in accordance with the conceptual principles of IFRS. It is established that IFRS provides a comprehensive approach to accounting for provisions based on the principles of relevance, faithful representation, and comparability of information. A comparison of IFRS and NAS requirements across seven conceptually significant parameters demonstrates that national standards generally correspond to international approaches at the level of fundamental definitions and recognition criteria; however, they are characterized by a lower degree of methodological elaboration. The most significant differences were identified in the areas of discounting long-term provisions, recognition of constructive obligations, organization of accounting and analytical support, and disclosure requirements in the notes to financial statements. The study proves that the current Chart of Accounts does not fully ensure consistency between the synthetic accounting of provisions and financial reporting requirements, thereby creating risks of reduced analytical value and transparency of accounting information.

Discussion. Future research should focus on developing methodological recommendations for accounting for provisions in specific sectors of the economy, improving approaches to the discounting of long-term liabilities, and further harmonizing the national accounting system with current IFRS requirements and the IFRS UA XBRL Taxonomy.

Key words: provisions, future payments and charges, accounting, financial reporting, IFRS, National Accounting Standards, harmonization of standards, discounting, liabilities, disclosure of information.